

BRITTA MARAKATT- LABBA

JUOHKE SÁKKALDAT VUOIGNÁ
14.6 – 9.11.2025

MODERNA MUSEET

KURÁHTOR MODERNA MUSEET

Matilda Olof-Ors

GIHPPAGA ČÁLLOSAT

Hanna Horsberg Hansen, Ph.D., dáiddahistorjjá
professor emerita, Dáiddaakademija, UiT Norgga
árktalaš universitehta

Loga eanet čájáhussii gullevaš prográmmas,
láidestemiin ja lágidemiin dás:
modernamuseet.se

Historjá (oasáš), 2003–07

JUOHKE SÁKKALDAT VUOIGNÁ

"Sákkaldagaiguin bargat leat hiidisvuodá este-tihkka. Mátki áiggis ja báikkis gos juohke sákkaldat vuoigná vásáhusaid ja jurdagiid ja hábme mitalusaid."

Britta Marakatt-Labba

Fargga vihttalogi jagi lea Britta Marakatt-Labba hábmen sággojuvvon mitalusaid. Mitalusaid vuoddun lea sápmelaččaid njálmmálaš mitalanárbevierru ja dáhpáhuvvet goasii álo mehciin. Váriid ja muohtaduoddariid nalde bájuha son diliid main vuoignálaš máilbmii vuhtto sihke beaivválaš eallima mitalusaid ja historjjálaš dáhpáhusaid, stáhtalaš vearredaguid ja áitojuvvon luonddu govvidemiin.

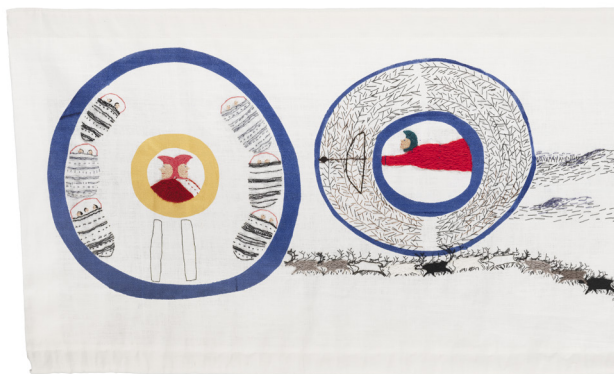
Čájáhusa nama *Juohke sákkaldat vuoigná* luoikkahit Britta Marakatt-Labba iežas sániin, mat čilgejit movt visot dát mitalusat leat huksejuvvon duháhiid unna sákkaldagažiin mat juohke okta guddet jurdaga ja vásáhusa. Su ádjás bargoproseassa lea lahka čadnon duodjái, sámi visuálalaš ja estehtalaš árbevirrui, mainna son lea bajásšaddan. Duodji lea máhttu mii oahpahuvvo buolvvas bulvii. Vuoddoárvvut siskkildit sihke ávdnasa ja barggu eahpeávnnašlaš oasi gudnejahttima.

Britta Marakatt-Labba lea riegádan 1951:s Adevuomis ruota bealde Sámis ja orru ja bargá odne Badje-Sohpparis Girona gielddas. Son lea bajásšaddan boazosámebearrašis davvisámegielain eatnigiellan ja oahpai ruotagiela njealljái giellan, maŋnel meänkieli ja dárogiela. Maŋnel oahppogazzama Sundegili álbmotallaskuvllas olggo-bealde Julevu ja designa- ja giehtadáidaga allaskuvllas (HDK) Göteborgas máhcai ruovttuguvlui 1970 loahpageahčen.

Okta Mázejoavkku dáiddárin oassálasttii Britta Marakatt-Labba Áltáeanu huksemiid vuostálastimis 1970-logu loahpageahčen ja árra 1980-logus. Su stuora servodatberoštumis lea stuora sajádat su dáiddadoaimmas ja su dáidagat obbalaččat leat dehálaš oaivádusgáldun odđđa buolvvaid dáistalemiin luonddu ja sámi vuoigatvuodaid ovddas.

Marakatt-Labba beakkihii albma ládje jagis 2017 go sus lei čájáhus Documenta 14:s duiskka Kasselis. Dan rájes leat su dáidagat baktán beroštumi sihke sisriikkalaččat ja olgoriikkas, ja dat vuosehuvvojit čájáhusain feara gos máilmmis.

Matilda Olof-Ors, kuráhtor Moderna Museetis

Historjá (oasáš), 2003–07

MUITU JA VÁSÁHUS

Sámi oskkus lea vuoddoipmárdus ahte duohtadilli lea huksejuvvon oinnolaš, ávnnaslaš ilmmis ja oaidnemeahttun, vuoiŋnalaš ilmmis. Vuosttaš guoská máilmmálaš eallimii, nuppis orrot ipmillaš oruhat nugo máttaráhkát ja ipmilat. Ii leat makkárge garra rádjji dán guovtti gaskkas, ja sámi njálmmálaš muitalanárbevierus geardduhuvvojit muitalusat movt nubbi ilbmi sáhtta njuolga váikkuhit olbmo dili. Britta Marakatt-Labba eallima ja bajásšaddama leat dát muitalusat ja sámi visuálalaš ja estehtalaš doaibma, duodji, báidnan.

Njálmmálaš muitalusat ellet dávjá siskkáldas govvan guldaleaddjiis. Marakatt-Labba meannuda sihke siskkáldas govaid ja duodjeárbevieru go sákkaldagas sákkaldahkii govvida vásáhusaidis ja sámi álbmoga oktasaš muittuid. Iežas eallima árgabeaivválaš dilálašvuodat laktásit máttuid muitalusaid, historjjálaš dáhphusaid ja dálááigge fáttáide nugo dálkkádatheahtedillái ja Girongávpoga sirdimii. Govain vuohttit oaidnemeahttun máilmmi go dat dávjá personifiserjuvvo unna nissonoaivvážiiguin maid gilgga beal oaidná ja main lea ládjogahpir nalde. Dát árbevirolaš rukses nissongahpir, main čoarvehámat nibba lea hearvan, dan miššonearat gilde atnimis 1800-logus, go navde dan doalvut jurdagiid neavrri čoarvái. Dán áigge leat dan máhcahišgoahtán dehálaš symbolan sámi nissoniid vuostálastimis ja fámus.

LODDERÁIDALAS

Lodderáidalas – Melkeveien (2022) lea dáidda maid Stuoradiggi, Norgga parlameanta Oslos, lei diŋgon. Dán barggus govvida Britta Marakatt-Labba muhtin dain hástalusain mat sámi kultuvrras leat dán áigge. Olggut gierddus gávdnat oaddensajiid gos unna oaivvážat guovllaladdet ránuid vuolde – árbevirolaš sámi stábat ulloránut. Oaddensajit, nugo maiddái vuovdi ja mearra gos ruksesguliid darvehit, orrot áitojuvvome rogganmašiinnain mat boltot eatnama ja birrasa dássáda. Dás leat maiddái golbma hámi govviduvvon, main leat ládjogahpirat. Marakatt-Labba lea čilgen daid leat nissonipmilin mat leat čohkkedan skuteriiddiset nala vai johtilit jokset Sámedikki politihkkariid norgga bealde Kárášjogas, vistis mii oidno bajimusas gierddus, go sii galget váruhit politihkkariid das mii dál lea dáhpáhuvvame. Dáidda sáhtta dulkjuvvot garra ávžžuhus- san álbmotválljejuvvon politihkkariidda dahkat juoidá. Gierddu siskkimus oasis leat unna ja stuora násttit alit vuodu vuostá. Soames násttis oidno unna nissonoai- vvas ládjogahpiriin. Okta násti lea mealgat stuorit go iežat ja dan siste leaba dievdu ja nisu. Lea álki govahal- lat ahte motiiva čujuha sápmelaččat sivdnádusmyhtii, mas sápmelaččat leat vuolggahuvvon beaivvážis.

Lodderáidalas – Melkeveien, 2022

DÁLÁ DÁISTALEAPMI

Britta Marakatt-Labba riegádii johttisápmelaš bearrašii. Son ain oassálastá johttieallimis, mii mearkkaša ahte johtet bohccuiguin giddat ruota bealde geasse-orohahkii norgga beali Dieváidvuodái, gos álddut njollot misiid. Čakčat jorggihit dálveguohtuneatnamiidda ruota beallái. Gáhttet vuoigatvuoda jodašit riikkarájiid badjel dáiinna lágiin lea čadat leamašan dáistaleapmi.

Mánnávuoda johtimiin orui Marakatt-Labba veahka lávus mas lei loavdda bumbolis ja lávvomuorat riggin. Bajimusas lea ráigi suvvii mii boahtá árranis, dollasajis lávu guovddážiis. Olles veahka odii lávus jodidettiin. Dát máhcci motiiva oadái bearrašis, maid goasii sáhtta dadjat johttieallima symbolan dahje siskkáldas govvan, dat goasii álo oidno bajil – dego soames livččii reahpenráigge geahčesteame sin geat das vuoigastit. Dás leat dájvja ollu unna oaivvážit mat oidnostallet ránu vuolde. Ránuid godde ullus goddinstuolus maid sáhtii sirdit, ja dan dahke dájvjimusat norgga mearragátti sámenissonat. Ollu dat guovllut, gos veahka árbevirolaččat lávostalai jodidettiin, leat dán áigge áitojuvvon vuovdečuollamiin ja bieggafápmorusttegiin.

Garjját (+oasáš), 1981

NUPPÁSTUVVAMAT

Garjját (1981) dáidagis girdet dievva čáhppes lottit almmis. Dadistaga, jur ovdalaš go seivot eatnamii, nuppástuvvet dat olmmožin main leat čáhppes uniforpmat ja čáhppes skuovat mat mårsejit távttas. Sii lahkoni joavkku main leat sámi biktasat, geat čohkkájit golmma lávu ovddabealde. Šaddá stuibmi go čáhppes-bivttaráidu joavdá joavkku lusa; soapmása botnjiet veagal vuollái. Dáidda čujuha jagi 1981 dáhphussii, go ráfálaš miellačájeheaddjit deaivvadedje guda čudiin norgga poliissain, go ledje vuostálastime Álttáeanu buoddudeami vuostá. Britta Marakatt-Labba lei ieš searvis miellačájeheamiin.

Lagas oktavuohhta elliid ja olbmuid gaskkas sámi máilmmigovas lea nu nanus ahte dát sáhttet šaddat oktan vuoiŋgalaš dásis ja molsut hámi guhtet guimmiineaset. Dat jáhkku lea vuoddun dán govvideapmái poliissain mat nuppástuvvet go seivot eatnamii. Maiddái iežá dáidagat čujuhit diekkár rievdamiidda, ovdamearkka dihte *Deddon* 1984:s, mas stuora roahtut leat boahtán lávu sisa. *Girdinoaidit* (1985) govvas oaidnit ollu hámiid sámi biktasiiguin geat girdet almmis. Doppe badjin luitet sii roahtuid ja olbmuid čáhcái sin vuolde, muhtin olbmui leat čáhppes uniforpmat. Noaidi lea gaskaoapmi min máilmmi ja oaidnemeahttun máilmmi gaskkas. Mii eat diede uniforbmaolbmuid historjjá, muhto mii oaidnit ahte dieppe leat fámut mat vuostálastet veagalváldima ja vealaheami.

SEARVEHUKSEJEADDJI

Nuorra, easka oahppan dáiddárin oassálasttii Britta Marakatt-Labba Álttáeanu čáhcefápmohuksemiid vuostálastimiin norgga fylkkas Finnmárkkus. Norgga stáhta vuittii riiddu ja 1987:s huksejuvvui buoddu Álttáetnui. Miellačájeheaddjit vuoittáhalle sakka eanu dáfus, muhto vuostálastimat čalmmustahtte goitge sápmelaččaid eamiálbmogin, mas leat riikkaidgaskasaš vuogatvuodat, geaid giella, kultuvra ja ealahusat galget várjaluvvot ja ovddiduvvot. Álbmotválljejuvvon parlameanta – Sámediggi – ása-
huvvui Norggas (1989), Ruotas (1993) ja Suomas (1995).

Marakatt-Labba lei 1979:s okta Sámi Dáiddačehpiid Searvvi ášaheddjiin, ovttas Lars Johansson-Nuttiin, Nils Aslak Valkeapääin, Aage Gaupiin, Ranveig Perseniin ja Synnøve Perseniin. Jagis 1980 šattai almmo-
laš láhttun Máze-joavkkus, mas ledje dáiddárat Aage Gaup, Synnøve Persen, Ranveig Persen, Berit Marit Hætta, Josef Halse, Trygve Lund Guttormsen ja Hans Ragnar Mathisen. Sii ledje nuorra, easka eksaminere-
juvvon dáiddárat geaiguin lei sámi duogáš, geat orostalle Mázes, jur lulábealde saji gosa buodu huksejedje. Ok-
tasaš čájáhusaiguin mátkkoštedje sii báikkiide Sámis gos dáiddačájáhusat eai goassege ovdal lean vuosihuv-
von. Dasa lassin hástaledje dát dáiddárat stereotiip-
paid, das mii lea leahkit sápmelaš ja sámi dáiddár, ja
sii negadedje oažžut oktasaš, rájiidrašttildeaddji sámi
organisašuvnnaid ja ášahusaidda Sápmái.

SÁMI LÁVDEDÁIDDA

Sámi teáhter álggahuvvui 1970-logu álggus Dálvadis
nammasaš teáhterjoavkkuin ruota bealde. Norgga beal-
de ása-
huvvui Sámi Našunálateáhter Beaivváš 1981:s,
muhto ledje maid unnit teáhterat mat johte muhtin áig-
giid. Teáhter šattai lávdin nuorra sápmelaččaid dáid-
dalaš miellačájemii ja politihkalaš vuostálastimis,
gos dáiddárat ovttasborge čoavdit oktasaš čuo-
lmmaid. Doppe sáhtte muitalis iežaset muitalusaid, sámi mui-
talusaid – sámediggi. Britta Marakatt-Labba ja iežá
dáiddárat bukte dehálaš visuálalaš osiid teáhterii, sihke
go lea sáhka biktasiin ja lán-
dehábmemis.

Sámi dohkkeáhter, Somara, ráhkadii bihtá 1978:s
maid Marry Áilonieida Somby lei čállán ja namma lei
Stallo och de tre systrarna, Stállu ja golbma oappázaga.
Dalle navde dan revolušunára, dekoloniserejeaddji ja
feministtalaš mánáidčájálmassan. Dat lea golmma
nieiddaža birra geat deaivvadit unna stáložiin gii gillá
vuolitvuodadovdduin. Stállu lea mytologalaš hápmi
– várálaš, muhto maidái oalle jalla. Stállu suoláda
mánáid, muhto sii nagodit dájuhit su ja báhtarit.
Marakatt-Labba hábmii lán-
vdi ja dohkáid dán čájál-
massii iežas eksámenprošeaktan Göteborga designa
ja giehtadáidaga allaskuvllas (HDK). Ovttas jodiiga
Somby ja Marakatt-Labba sihke Sámis ja dan olggobeal-
de čájálmassain.

DÁHPÁHUSAT ÁIGGIS

Bombafalleheapmi ráddehusvистtis Oslos ja báhčín Utøyas suoidnemánu 22.b. 2011 válddii 77 olbmoss heakka. Guokte jagi maŋgel vuosehuvvui Lofuohta riikkaidgas-kasaš dáiddafestiválas (LIAF) vuosttaš geardde *Dáhpáhusat áiggis* (2013) govva. Dasa lea Britta Marakatt-Labba atnán čieža geavahuvvon jáfoseahka mat ledje ráhkaduvvon Duiskkas nuppi máilmmisoadi áigge. Marakatt-Labba gávnnai seahkaid vuotnámis birgasiid siste – vurkkoduvvon daningo liidni lei nanus ja soittii dat maŋgel šaddat ávkin. Marakatt-Labba anii daid Utøya-roasus sággat gova. Oaidnit vистtiid, vearjuid ja seakka varrajogažiid. Seahkat heaŋgájit robis gierdun, dainna lágiin ahte geahčči oaidná liinniin goappaš beliid, gierddu siskkobealde dahje olggobealde.

Nuorat Utøyas ledje oasseváldit jahkásaš geasseleairras maid Bargiidbellodaga nuoraidorganisašuvdna lágidii. Vearredahkkis lei čielga politihkalaš cuohkki goddimiidda. Dagut ipmirduvvojedje demokratiija falleheapmin. Go oddasit geavahii ávdnasiid main leat nazisttalaš symbolat govvidit 2011 terrordagu, de guoskkaha dáiddár maiddái olmmošvaššas ideaid oddasit geavaheami. Seammás čatná son dán ávdnasiid oddasit atnima árbevirrui, mii lea guovddážiis duojis.

LUOTTAT

Dálkkádatrievdamat, eanet ruvkedoaimmat ja daid váikkuhusat olbmuid ja birrasii leat máhcci fáttát Britta Marakatt-Labba govain. *Máilmmi liegganeapmi II* (2021) govas, applikašuvdnadáidda mas leat moanat liidnegearddit iešgudetlágan ávdnasiin, mat leat sággamiiguin darvehuvvon oktii, das lea stuorimus oassi eanadagas gokčojuvvon jieñain ja muohttagiin. Dakko gokko jiekŋa lea suddagoahtán oidnogoahŋa veaháš alit čáhci ja rukses lává. Rágut jieñas dahket gierddu mii birasta nissonoivviid main leat rukses ládjogahpirat. Girona ruvke bázahuslejiid steallit čáhppájit duogážis gierddus.

Maiddá govas *Biras ii vuordde* (2019) oaidnit nissonoivviid main leat ládjogahpirat, dás skihččájit eanu čáhcegierragis. Eatnogáttis ruvgala eallu eará hámat joavkku guvlui, mat dollet horstta mainna vuodjelit ealu gárdái. Duogážis oaidnit maiddá ruvkevári suoidáme.

Diptykas *Luottat* (2023) deaivvadit vuot Gironiin, sihke eatnama bajábealde ja vuolábealde, dan dološ sámi oaddensajiiguin maid sadjái bohtet bázahuslejiid stealit. Gávpot lea iežas borran ja ferte danin dál sirdojuvvot. Olbmot, eallit ja oaidnemeahttun máilbmii vuodjeluvvojit eret bieggafápmorusttegiin ja gahččet njuolga vuolitmáilbmái. Bohccuid luottat muohttagis rivdet ruoverattin ja jávket.

RUOKTU

Uksa (2021) installašuvnnas gávdnat maid oddasit adnojuvvon ávdnasiid. Dat leat duokŋaduvvon ja divvojuvvon ja dasto sággojuvvon goappaš bealde. Liinnit heaŋgájit robis vulos láhttái ja hábmejit girdi dávvggi. Láhttis liinni duohken lea geađgegierdu masa iešgudetlágan báikenamat leat čállojuvvon. Seaidnái leat muorat bidjon dego cakŋan mat ovtas liinniin sáhttet leat lávu uksan. Seainnis das guoras leat guokte govaža main oaidnit sealggebealde máná gii lokte uvssa ja guoddá lávu. Sámegeielas laktása *uksa* sátni Uksáhkká ipmilii guhte orru uvssas ja áittarda manahaga gaskkal olggu ja dan mii lea siste. Geađgegierdu muittuha árrana, lávu dollasaji. Iežá ipmil, Sáráhkká, áittarda dola ja orru árranis. Soai leigga oappázagat ja ovtas goalmmát oappáineaskka, bivdoipmiliin Juoksáhkáin, ledje sii dat ipmilat geat ledje lagamus olbmuid.

Installašuvnnas muitala Marakatt-Labba oaidnemeahttun máilmmis mii eallá sparrolaga min máilmmálaš máilmmiin ja árgabeivviin, ja movt dat gávdno ovdamearkka dihte lávus jodidettiin. Juohke háve go lávu cege, de šaddá oktanis ruoktu sihke olbmuid ja oaidnemeahttun ipmiliidda.

MIHTIDEAMIT

Ráhkan (2014) muitala movt johttisápmelaččain ruota bealde ráji galgai leat soames lágan rádjeássiduodaštus go galge beassat johtit ealuin norgga beallái, go Duiska lei okkuperen Norgga gaskal 1940 ja 1945. Maiddái dás atná Britta Marakatt-Labba juste dien áiggi seahkka-ávdnasa, seamma ládje go *Mihtideamit* (2021–22) dáidagis. Dát manjit muitala čeardabiologiijas ja vuolideaddji oaivemihtidemiin maid sápmelaččat gillájedje 1900-logu álggu geahčen. Vuohki geavahuvvui kategoriseret ja bidjat árvoortnegii olmmošjoavkkuid, ja dan vuodđun lei rasisttalaš jurdda ahte dihto čearddain lei unnit árvu. Dát lea leamašan ideologalaš vuodđun vealahit sápmelaččaid oskku, giela ja eallinvuogi.

Mihtideamit govassat oaidnit mihtidanrusttega geavahuvome goaskimii nazisttalaš emblemassat. Roahkkeruossa bajábeallái lea Marakatt-Labba sággan piikasreangga, dan duohken ihtet eatnat ámadajut, mat galget ovdastit sin geat šadde nazisttalaččaid konsentrašuvdna-leairraide. Eanet vel ámadajut oidnojit sin vuolde; soapmása mihtidit maid. Oivviid rájes vuolgá ruoveratti mii muittuha min movt Ruotta luoikkai ruoveratti duiskkalaččaid soahteveagasirdimiidda. Heargeráidu boahťa vuolil bajás, muhto oassi das jávká sággojuvvon duodaštusa duohká mii attii dáiddára vuhppii, Johan Johansson Labbai, lobi soahtejagiid johtit sin dološ johtingeainnuid gaskkal Ruota ja Norgga.

ÁVDNASIID GIELLA

Dávgehámat lanjas čájáhusvистtis leat čieža báccáža, juohke okta muorrajoolggi nalde. Julggiid muorra lea oddasit adnon ávnnas mii boahťa gaikkoduvvon dálus lahka dáiddára viesu. Báccit leat ráhkaduvvon muoras, geadggis ja metállas. Dovdát guovtti skulptuvrra hámi, oaivi mas lea ládjogahpir, namaiguin *Máttaráhkká I* (2019) ja *Máttaráhkká II* (2019). Dáidagis *Máttaráhkká I* lea dat unna oaivváš lanjas mii lea ludejuvvon geadggi guovtti oasi gaskkas. Gávdnat maiddái guokte báccit mat gohčoduvvojit *Moi* (2019), main goappašagain lea dávgehápmi man bajimusas leat guokte olbmoratti mat leat gittalaga seakkážiid bokte. *Sieidi* (2019) lea dahkkon geadggis ja metállas ja muittuhage sieiddi, mii lea kultadávvir geadggis dahje eará lunddolaš hámis, mii sámi oskkus adno oaffarsadjin.

Lea stuora vuostálasvuohťa gaskal dipmá ávdnasiid maiguin dáiddár dábálaččat bargá ja daid ávdnasiid maid dás atná. Ávnnasválljen lea goitge lahka čadnon sámi estehtalaš árbevirrui, ja maiddái sámi oskkui ja máilmmiipmárdussii. Metállas adno bahás fámuidda vuostá ja suddje mánáid lonuheamis. Geadgi lea siiddiid ávnnas, maidda lávejedje addit juoidá lihku ja buori dili dihte. Muorra gávdno miehtá sámi árgabeaivvis. Dat lei lávu riggi, doalai dola heakkas árranis ja hábmejuvvui juohkelágan beaivválaš atnubierrigasin.

BÁLDDALAS MÁILMMIT

Boatkanan johtolat (2022) čájeha midjiide mánggaid máilmmiid oktanis ja maiddái mánggaid áigegerddiid. Gova guovddášis oaidnit guokte stuora, steallelágan bázahusleaji, mat muittuhit movt Girona ruvkke luhtte lea oaidnit. Heargeráidu dan ovddabealde lea manname guovtti oaivváža meaddel main leat ladjogahpirat. Namma, *Boatkanan johtolat*, čujuha dasa movt ruvke-doaibma Gironis čadahuvvui beroškeahtta das ahte johttisápmelaččat atne guovllu johtimiidda, guoht-uneanamin, bivdui ja guolásteapmái. Bázahusleajit ja heargeráiddut eai leat seamma áiggis, muhto go diktá daid gávdnot bálddalaga govas, de oaidnit ahte dat mii lea vássán eallá ain muitun oaidnemeahttun máilmmis ja ahte soames, geas lea rukses ladjogahpir, suddje dan muittu.

Rádddehallame (2023) govas oaidnit joavkku mas leat vihtta nissona, geain leat rukses gahpirat, ja guokte dievddu alit gahpiriiguin. Juohke olbmo hámis lea speadjalgovva dan sázu vuolde man nalde sii leat. Dát geažuha movt min máilbmi ja oaidnemeahttun máilbmi sáhttet gávdnot oktanaga. Maid sii leat ráddádallama, dat ii boade ovdan, muhto speadjalastimat orrot oaidnemeahttun máilmmis buktime olbmuide doarjaga ja fámu.

SÁGGOJUVVON REIVVET

Reivviid govvideapmi sákkaldagaiguin ja applikašuvn-naiguin lei fáddá mainna Britta Marakatt-Labba barg-gai olles 1990-logus. Dát álggii Tjernobyla atomafápmo-lihkuhisvuodain 1986:s. Lihkuhisvuodas ledje stuora váikkuhusat boazodollui ja sámii eallimii, daningo rá-dioaktiivvalaš ávdnasat nuoskkidedje luonddu ja čoahk-kanedje jeahkáliidda maid bohccot borre. Sii gudet gárte vásihit váivvimus váikkuhusaid lihkuhisvuodas ledje guhkkinn eret fámu guovddážiis, ja gulahallan sin gaskkas ii lean doanda.

Buohkat galge máksit divada Radiotjānstii (mii dál lea Sveriges Radio) vai besse gullat oddasiid, muhto eai buohkat beassan gullat iežaset duohtadili rádios. “Čállit” reivviid šattai vuohkin Marakatt-Labbai geahč-čalit oažžut oktavuoda eiseválddiiguin ja addit daidda ipmárdusa su dilis. Oasáš *Giron* (1990) govas lea, ovda-mearka dihte, oaidnit dego kuvearta mas lea rehket Radiotjānstis. Čujuhusa sadjái lea lávu oaddensadji sággojuvvon – dego čujuhit gulahallanválttisvuodaide mat leat dán guovtti goabbatlágán eallinmáilmmi gaskkas. Johtti oaddensaji loavddalávus lea njuolgut veadjemeahttun lohkat čujuhussan – ja eallinvuohkin – Radiotjānstii ja iežáide, ja seammás áibbas čielggas sidjiide geat ellet dahje leat eallán dainna lágiin.

INDIGENISEREN

Britta Marakatt-Labba dáiddalaš doaibma sáhtá ipmir-
duvvot soames lágan dekoloniseremin, go dáidagiin
vuostálastá ja moaitá koloniála ja rasisttalaš jurdagiid
sápmelaččaid ektui. Dekoloniseren mearkkaša luvvet
iežas koloniála fápmostruktuvrrain cuiggodeami ja
vuostálastima bokte, muhto dat siskkilda maiddái movt
meannudit dainna mii lea koloniála eahpedásseárvos-
saš fápmooktavuođas, vuolit beallin. Britta Marakatt-
Labba lea, nugo ollu iežá sámi dáiddárat, čalmmustaht-
tigoahtán iežas kultuvrra ja guorahallá iežaset myhtaid,
máilmmigovaid ja árbevieruid. Cuiggodeapmi sáhtá
maiddá dahkkot leaikás vugiin. De láhččojuvvo lund-
dolaš sadji ja doaibmi rolla iežas kultuvrii máilmmi ip-
mirdeamis ja dan birra ságastallamiin. Unna, rukses
ládjogahpiras ja olbmot geat vuoiŋŋastallet goddojuvvon
ránuid vuolde mitalit sámi eallimis ja historjjás ilmmá
hilgumis eará eallimiid ja mitalusaid. Dát lahkona-
vuohki sáhtá čilgejuvvot indigeniseren doahpágiin.

Guodoheaddjit (2009) čájeha ovttá oarjemáilmmi kul-
tuvrra eanemus beakkán mitalusain, juovlaevange-
liuma. Govvidit dán mitalusa dáhpáhussan Sámis lea
indigeniseremis ovdamearka. Báhpabivttas alit láddis,
mas lea sággamat ja applikašuvnnat sámi symbola-
máilmmis lea eará ovdamearka. Vuosehit oaidnemeaht-
tun máilmmi leahkima olbmuid eallimis lea goalmát.

Guodoheaddjit (oasáš), 2009

MUITALUS

Goas álgá muitalus? Go soames muitališgoahtá dan? *Historjá* lea dingojuvvon dáidda Breivika campusii UiT – Norgga árktalaš universitehtas Romssas. Marakatt-Labba ráhkadii dáidaga áigodagas gaskal 2003 ja 2007 ja dát muitala sámii historjjá mángga ládje. Jus dan lohkaš gurut ravddas olgeš guvlui, de álgá muitalus mytologalaš áiggis golmmai ipmiliin ja gudain oaddei olbmui gierddus. Soaita sivdnádusmyhta mas oazžut oasi dás, ipmiliiguin Sáráhkáin ja Uksáhkáin geat leaba árranis, rukses ládjogahpirat oaivvis, ja juoksabáhččiin Juoksáhkáin, bivdoipmiliin, guhte báhčá eallima daidda earáide gierddus.

Jus lohkat muitalusa olgeš ravddas gurut guvlui, de álgá dat vuovddis gos ollu unna rukses ládjogahperoaivváat oidnostallet badjin muorain. Vuovddis bohtet ollu meahci ellii, mat gullet Sápmái. Dasto deaivvadit olmmošjoavkkuin, mii boahá čuoigga ealu maŋis ja geain leat beatnagat maŋis. Daid maŋis lea guhkes heargeráidu, mii geassá reagaid. Dadistaga ollet muhtin lávuide, skohteriidda mat gesset reagaid ja iešgudetlágan boazogárdiide. Dát muitalus sápmelaččaid birra vuolgaš goddebivddus ja joatká go daid lodjudit ja olbmot šaddet boazovázzin.

Ii leat gul lineára muitalus, baicca eanet dego luohi – álggu ja loahpa haga. Mitalus sáhtá maidá álgit Guovdageainnu girku boaldimiin, mii lea motiiva guovddáš sajis dáidagis, mii čujuha Guovdageainnu stuimmii 1852:s Norgga-Ruota eiseváldiid vuostá. Jus gurut guvlui vilppastit, oaidnit varragolgama ja jápmima. Stuibmedahkkit Guovdageainnu ránggášuvvojat garrasit. Aslak Hætta ja Mons Somby steavliduvuiga. Sudno rupmašat hávdáduvvojedje Gávuona girku lusa Áltái, ja sudno oaivvit sáddejuvvojedje Christianiai ja viidáseappo Københavnai, dutkanávnasin čeardabiologalaš ulbmiliin. Easka 1997:s máhcahuvvojedje oaivvit ja hávdáduvvojedje Gávuona girkus Áltás. Jus olgeš beallái lohkat, de ollet Sámediggevistái Kárášjogas, gosa oallugat leat čoahkkanan suoji oazžut.

Mitalus ii leat sárgáriid iige gonagasaid birra, muhto muitala ealibiid ja dábaláš olbmuid eallimis ja vuoiŋgaid, ipmiliid ja máttaráhkáid gávdnomis. Dáppe eai gávdno ruvkedoaimmat eai ge oavemihtideamit, muhto ii leat čielga idyllage. Dat lea seaguhus dáiddára iežas eallimis ja sámii álbmoga oktasaš muittu govain, sihke oinnolaš ja oaidnemeahttun máilmmis, maid Marakatt-Labba guoddá fárrosis.

Historjá (oasáš), 2003–07

Čájáhusa lea Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design Oslos initieren ovtas Kin dáládáidaga museain Gironis ja Moderna Museetiin Stockholmmas. *Juohke sákkaldat vuoigná* lea rievdaduvvon veršuvdna čájáhusas, hábmejuvvon lagas ovtasbarggus dáiddáriin.

Giitit sakka The Barbro Osher Pro Suecia Foundationa, Mannheimer Swartlinga ja The Britta Marakatt-Labba Exhibition Circle: Veronica ja Lars Banea, Pontus Bonniera, Mari ja Thomas Eldereda, Kerstin ja Johan Hessiusa, Agneta ja Bo Philipsona ja namaheames skenkejeddjiid.

**MANNHEIMER
SWARTLING**

KATALOGA

Čájáhuskataloga mas lea valjit govat sisttisoallá ságastallama gaskal dáiddára Britta Marakatt-Labba ja kuráhtora Matilda Olof-Orsa, ja čiekŋudeaddji čállosiid čáliliin Randi Godø, Gunvor Guttormas, Susanne Hættas, Hilde Hauan Johnsenis, Maria Lindas, Cato Lejon Myrnesas, Anne Sommerin Simon-næsas ja Sigbjørn Skådenis.

AUDIOOFELAŠ

Gula Britta Marakatt-Labba iežas muitaleame dáidagiiddis birra min audioofelaččas:

